

Universiteit Utrecht

Overeind Blijven tussen alle Hulpverleners

De Jeugdbeschermingsketen in FoodValley: Hoe Kan Deze Dichterbij Gezinnen
Georganiseerd Worden?

Laura Stam

(5532906)

Universiteit Utrecht, 2018-2019

Masterthesis Youth Education & Society (201600407)

Begeleider en eerste beoordelaar: dr. Monique van Londen

Tweede beoordelaar: dr. Joyce Endendijk

Stagebegeleiders Gemeente Nijkerk: Mr. Henk Krooi & MSc. Laurens Vos

Datum: 21-6-19

Woorden: 7926

Samenvatting

Achtergrond. Sinds de inwerkingtreding van de nieuwe jeugdwet in 2015 ligt de verantwoordelijkheid voor de jeugdhulp bij gemeenten. Het doel is om de jeugdbescherming dichterbij gezinnen te organiseren en gezinnen meer te betrekken in hun eigen hulpverleningsproces. **Methode.** Om te onderzoeken welke invloed de huidige jeugdbeschermingsketen in regio FoodValley heeft op gezinnen en hoe deze keten dichterbij gezinnen georganiseerd kan worden, zijn semi-gestructureerde vragenlijsten afgenomen bij professionals van betrokken organisaties (n=21) en ervaringsdeskundigen (n=2). **Resultaten.** De resultaten laten zien dat gezinnen te maken krijgen met veel hulpverleners en wisselingen van gezinsvoogden. Daarnaast wordt onvoldoende naar gezinnen geluisterd en verloopt de samenwerking tussen professionals niet altijd goed. **Conclusie.** Er is inzichtelijk gemaakt hoe de jeugdbescherming in FoodValley verbeterd kan worden. Meer aandacht voor preventie, betere samenwerking tussen professionals en luisteren naar gezinnen kan de jeugdbescherming dichterbij gezinnen brengen.

Kernwoorden: jeugdbescherming, invloed, gezinnen, preventie, samenwerken

Abstract

Background. Since the new youth law in 2015, municipalities are responsible for youth help. The goal is to organise the youth protection system closer to families and to involve families more in their process. **Method.** To examine the influence of the current youth protection system on families in the FoodValley region and to examine ways to organise the system closer to families, semi-structured questionnaires have been taken by professionals from involved organisations (n=21) and people who have experienced the system (n=2). **Results.** Results show that families have to deal with many professionals and changes in family guardians. Also, families do not always feel that they are being heard by professionals and improvement in collaboration between professionals is needed. **Conclusion.** This research provides insight into how the youth protection system in FoodValley could be improved. More attention to prevention, better collaboration between professionals and listening to families could bring the youth protection system closer to families.

Key words: youth protection, influence, families, prevention, collaboration

De Jeugdbeschermingsketen in FoodValley: Hoe Kan Deze Dichterbij Gezinnen Georganiseerd Worden?

Kindermishandeling is wereldwijd een groot probleem (Alink et al., 2018). In Nederland waren in 2017 tussen de 90.000 en 127.000 kinderen slachtoffer van kindermishandeling. Dit staat gelijk aan 26 tot 37 per 1000 kinderen in Nederland. Door het ondertekenen van het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind is Nederland wettelijk verplicht om de rechten van kinderen te beschermen en verzekeren. Deze verplichting is een grote verantwoordelijkheid voor de overheid en heeft invloed op de vormgeving van het jeugdbeleid (Welbourne & Dixon, 2015).

Om de jeugdhulp efficiënter en effectiever te organiseren en zo onder andere kindermishandeling eerder te signaleren, is in Nederland in 2015 de nieuwe jeugdwet inwerking getreden (art. 2.1 Wet JW, 2019). Hierbij is de jeugdhulp gedecentraliseerd naar gemeenten om deze dichterbij burgers te organiseren. De wet zorgde echter voor een complexe jeugdbeschermingsketen van betrokken organisaties (Friele et al., 2018). De gemeenten Ede, Barneveld, Nijkerk en Scherpenzeel (Gelders deel regio FoodValley) voeren een pilot (Jeugdbescherming Dichterbij) uit met als doel de functies van Veilig Thuis (VT), Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) en Gecertificeerde Instellingen (GI's) logischer op te bouwen en deze in betere verbinding te laten staan met gemeentelijke lokale teams (LT's) (Jeugd Foodvalley, 12-2018). De verwachting is dat zo sneller passende en lichte hulp kan worden ingezet, waardoor er minder jeugdbeschermingsmaatregelen nodig zijn (Jeugd Foodvalley, 08-2018). De jeugdhulp betreft gezinnen actiever bij de hulp, omdat de eigen kracht van gezinnen een belangrijk speerpunt is (Rijksoverheid, 01-04-2018). De nadruk ligt hierbij op ontmoeten, vertrouwen opbouwen en gesprekken voeren (RMO, 2012).

Het doel van het huidige onderzoek in opdracht van jeugdhulpregio FoodValley (FV), betreffende gemeenten Nijkerk, Barneveld, Ede en Scherpenzeel, is om inzicht te krijgen in manieren waarop de jeugdbeschermingsketen en de hulp dichterbij gezinnen georganiseerd kan worden.¹ De hoofdvraag is welke visie professionals vanuit verschillende betrokken organisaties hebben op snellere en betere jeugdbescherming (JB) voor kwetsbare gezinnen door succesfactoren van het huidige systeem te onderzoeken, wensen te inventariseren voor verbetering van het systeem en vergelijkingen te maken met voorbeelden van buitenlandse jeugdbeschermingsmodellen.

---

¹ Dit onderzoek is gekoppeld aan het onderzoek van Josta Meijers, over de invloed van de huidige structuur van de JB-keten op de besluitvorming van opschaling, samenwerking en regievoering binnen de keten in de regio FV.

Theoretisch Kader

Deze paragraaf begint met de definitie en risico- en beschermende factoren van kindermishandeling. Daarnaast wordt gekeken naar de invloed van de JB-keten op gezinnen en determinanten van succesvolle hulpverlening. Tot slot worden jeugdbeschermingssystemen van drie Europese landen beschreven, met leerpunten voor Nederland.

Kindermishandeling

Onder kindermishandeling wordt verstaan: “elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel” (art. 1.1 Wet JW, 2014). Kindermishandeling kan ernstige gevolgen hebben (Vachon, Krueger, Rogosch & Cicchetti, 2018). Op korte termijn kan het kind lichamelijk letsel oplopen (de Vries et al., 2017). Op lange termijn kan kindermishandeling zorgen voor emotionele schade en psychische stoornissen (Infurna et al., 2016). Dit kan zich uiten in verslaving, zelfverwonding of suïcide (Sachs-Ericsson, Stanley, Sheffley, Selby & Joiner, 2017). Daarnaast zijn er maatschappelijke gevolgen van kindermishandeling. De kosten van de lange termijn gevolgen lopen in Nederland jaarlijks op tot 395 miljoen euro (Speetjens, Thielen, ten Have, de Graaf & Smit, 2016). Door gerelateerde kosten, zoals arbeidsverzuim, kost kindermishandeling Nederland jaarlijks meer dan een miljard euro (de Vries et al., 2017).

Risico- en Beschermende Factoren van Kindermishandeling

Kindermishandeling komt voor in alle lagen van de bevolking en kent verschillende risico- en beschermende factoren (Alink, 2017). Op ouderdomein zijn er verschillende risicofactoren die kunnen bijdragen aan kindermishandeling: psychische problemen, verslaving, ouders waren als kind zelf slachtoffer van kindermishandeling, laagopgeleid en werkloosheid (Clément, Bérubé & Chamberland, 2016; Mulder, Kuiper, van der Put, Stams & Assink, 2018; van Rooijen, Bartelink & Berg, 2013; Spatz Widom, Czaja & DuMont, 2015). Daarnaast zijn ook eenoudergezinnen, grote gezinnen, weinig steun vanuit sociale omgeving en kinderen met een handicap risicofactoren (Doidge, Higgins, Delfabbro & Segal, 2017; van Rooijen et al., 2013). Risicofactoren hebben een cumulatieve werking: hoe meer risicofactoren aanwezig, hoe groter de kans op uiting van problematiek (Doidge et al., 2017). Beschermende factoren kunnen bij aanwezigheid de invloed van risicofactoren verminderen (Meng, Fleury, Xiang, Li & D’Arcy, 2018). Voorbeelden zijn ouders met een positief zelfbeeld, ouders met zelfcontrole, coping vaardigheden en sociale steun.

FoodValley. Tabel 1 geeft een overzicht van de cijfers van jeugdhulp en JB-maatregelen in Nederland en regio FV. Hieruit blijkt dat de vier gemeenten gemiddeld minder jeugdhulp inzetten dan het landelijk gemiddelde (Waar staat je gemeente, 2019). Echter, de inzet van JB-maatregelen in Barneveld en Ede ligt boven het landelijk gemiddelde.

Tabel 1

Percentage Jeugdhulp en Jeugdbeschermingsmaatregelen

	Nederland	Barneveld	Ede	Nijkerk	Scherpenzeel
Jeugdhulp	10.4	9.1	9.0	10.0	7.5
JB-maatregelen	7.7	10.6	8.7	6.3	7.7

In FV speelt religie een grote rol in het leven van een deel van de inwoners (Waar staat je gemeente, 2019). Kenmerkend hiervoor zijn grote gezinnen; een risicofactor voor kindermishandeling (van Rooijen et al, 2013). Andere risicofactoren die invloed kunnen hebben op de hoeveelheid JB-maatregelen in FV zijn werkeloze en laagopgeleide ouders. Hoewel het werkloosheidspercentage in FV onder het landelijke gemiddelde ligt, ligt het aantal laagopgeleiden in Nijkerk, Barneveld en Ede boven het landelijk gemiddelde (Waar staat je gemeente, 2019).

Omgeving. De omgeving heeft een grote invloed op de ontwikkeling van een kind (Bronfenbrenner, 1994). Volgens het Ecologische Systeemmodel bestaat de omgeving uit meerdere lagen die ieder positieve of negatieve invloed kunnen uitoefenen op de ontwikkeling van een kind. De oorzaak van kindermishandeling wordt door de maatschappij vaak bij ouders gelegd, en de oplossing bij professionals (de Winter, 2011). Hierbij wordt vooral gekeken naar het micro-niveau van het Ecologische Systeemmodel. Echter, kindermishandeling speelt zich af in een brede, interactieve sociale omgeving, met betrokkenen als familie, burens, school, sociaal werkers, sportverenigingen, kerken, enzovoorts (de Winter, 2012). Dit laat zien dat kindermishandeling een maatschappelijk probleem is.

Invloed van de Werkwijze op Gezinnen

Sinds de nieuwe jeugdwet in 2015 bestaat de JB-keten uit LT's, VT, RvdK, de kinderrechter (KR) en GI's (López López, Bouma, Knorth & Grietens, 2018). Gemeenten kopen jeugdhulp in en werken samen met uitvoerende organisaties (Rijksoverheid, 2013). Het aanbod van jeugdhulp kan hierdoor per gemeente verschillen. Om betere en meer passende hulp te kunnen bieden, werken veel gemeenten samen, waaronder de gemeenten Barneveld,

Ede, Nijkerk en Scherpenzeel: het Gelderse deel van regio FV (Genugten, de Kruijf, Zwaan & van Thiel, 2017). Door de samenwerking hebben deze gemeenten een breder aanbod aan jeugdhulp.

Bijzonder aan de organisatie van de JB in FV is de jeugdbeschermingstafel (JBT) in de keten (VNG, z.d.). Bij de JBT komen professionals van betrokken organisaties samen met ouders en kind (vanaf 12 jaar) om het hulptraject te bespreken wanneer besloten moet worden of de hulp kan worden doorgevoerd in het vrijwillig kader of dat moet worden doorverwezen naar het gedwongen kader (Rap, Verkroost & Bruning, 2018). Wanneer op de JBT wordt besloten dat gedwongen hulp noodzakelijk is, zal een onderzoek van de RvdK starten. Op basis hiervan oordeelt de KR of er een maatregel moet komen. De maatregel wordt door Jeugdbescherming Gelderland, William Schrikker Groep of Leger des Heils uitgevoerd: de GI's.

In Midden- en West-Brabant en Rotterdam zijn recent onderzoeken uitgevoerd naar de werking van de JB-keten (van Montfoort, Verhagen, Sondorp & Torregrosa, 2018; IGJ, 2019). Uit deze rapporten blijkt dat gezinnen vaak met veel hulpverleners te maken krijgen, waardoor ze niet weten welke hulpverlener waarvoor komt. Hulpverleners hebben door de grote hoeveelheid casussen een hoge werkdruk. Dit zorgt voor veel verloop, waardoor gezinnen met veel nieuwe gezichten te maken krijgen.

Determinanten van Succesvolle Hulpverlening

Met de transformatie is het concept 'één gezin, één plan, één regisseur' bedacht (Friele et al., 2018). Voor een gezin zou één plan gemaakt moeten worden en één professional als regisseur optreden om integraal werken te bevorderen en het hulpverleningsproces duidelijker te maken voor gezinnen. Ten eerste is *integrale hulp* een factor die bijdraagt aan succesvolle hulpverlening: passende en samenhangende hulp, zo licht mogelijk, maar intensief wanneer nodig (Verheijden, & de Lange, 2016). Het gezin krijgt hulp vanuit verschillende domeinen, zoals opvoedondersteuning, financiële en psychologische hulp. Het hele gezin betrekken in de hulp draagt bij aan succesvolle hulpverlening (Smithson & Gibson, 2016). Integrale hulp kan voorkomen dat problemen escaleren en er zwaardere hulp nodig is (Verheijden & de Lange, 2016). *Goede afstemming* tussen hulpverleners is van belang om interdisciplinaire samenwerking te bevorderen (Hesjedal, Hetland, Iversen & Manger, 2015). Hiervoor is goede *communicatie* en *wederzijds vertrouwen* nodig.

Daarnaast laat onderzoek zien dat *betrokkenheid van ouders en kinderen* bij de hulp een positief effect heeft op de effectiviteit (Cossar, Brandon & Jordan, 2014). Wanneer ouders en kinderen *inspraak* hebben in de hulp, is de kans groter dat de hulp aanslaat en er

voortgang wordt geboekt. Het uitgaan van de *eigen kracht en verantwoordelijkheden* van gezinnen draagt bij aan een positief resultaat. *De cliënt staat centraal* en de hulp wordt op de cliënt afgestemd (Bröcking, 2016). Cliënten vinden het belangrijk om meegenomen te worden in hun proces; ze willen weten wat er gebeurt en waarom (Smithson & Gibson, 2016).

Ten derde is een *goede band* tussen ouders, kind en hulpverleners essentieel (Cossar et al., 2014; Ferguson, 2014). Hulpverleners kunnen dit bevorderen door goed te communiceren, informatie te delen met gezinnen en een respectvolle houding aan te nemen. *Luisteren naar de inbreng* van ouders en kinderen is belangrijk. Wanneer gezinnen het gevoel hebben dat ze mee mogen praten, zijn ze meer tevreden over de hulp. *Empathie* is een belangrijke eigenschap voor hulpverleners die bijdraagt aan openheid van gezinnen en weerstand vermindert (Ferguson, 2016; Forrester, Kershaw, Moss & Hughes, 2007). *Regelmatig contact* tussen cliënt en hulpverlener en *toegankelijkheid van hulp* dragen ook bij aan een goede relatie en zijn beschermende factoren tegen kindermishandeling (Cossar et al., 2014; Maguire-Jack & Negash, 2016). Voor effectieve hulp is het belangrijk om van tevoren verwachtingen van het gezin en de hulpverleners met elkaar af te stemmen, verwachtingen van elkaar en van het beoogde resultaat (Geeraets & van Leeuwen, 2019). Daarnaast willen cliënten dat hulpverleners met hen praten in plaats van uitgaan van hun eigen oordeel (van Bijleveld, Dedding & Bunders-Aelen, 2013).

Buitenlandse Modellen

Duitsland, Denemarken en Noorwegen hebben een ander JB-systeem dan Nederland (Berg – le Clercq, Bosscher & Vink., 2012; Meijers & Stam, 2019). In Duitsland is *Das Jugendamt* de gemeentelijke organisatie die verantwoordelijk is voor alle hulp aan minderjarigen (van Rooijen, Bartelink & Berg, 2013). *Das Jugendamt* is verantwoordelijk voor het beleid omtrent jeugd, maar ook voor de uitvoering van jeugdhulpvoorzieningen (Berg & Vink, 2009). Gezinnen mogen in Duitsland hun eigen hulp uitkiezen (Weijers, 2018). Hierdoor reageert *das Jugendamt* op alle behoeften, wat wel kan leiden tot hoge kosten. Het Duitse systeem kenmerkt zich door het geringe aantal betrokken partijen bij de JB, wat zorgt voor duidelijkheid over verantwoordelijkheden en minder lange wachttijden (van Rooijen et al., 2013). Het zorgt echter voor een hoge drempel om vrijwillig hulp te vragen. Daarnaast hebben professionals veel verantwoordelijkheden, wat kan leiden tot lagere kwaliteit van de hulp.

In Denemarken ligt de verantwoordelijkheid voor jeugdhulp sinds 2007 bij gemeenten (Weijers, 2018). Het doel is om zoveel mogelijk gezinnen met algemene voorzieningen te helpen, waarbij de nadruk ligt op preventie en vroegsignalering (Berg – le Clercq, Bosscher,

Keltjens & Vink, 2013; Vink & Wijnen, 2014). Maatschappelijk werkers zijn aanwezig op scholen, kinderopvang en gezondheidscentra. Ze zijn hierdoor laagdrempelig en toegankelijk waardoor problemen vroeg gesignaleerd kunnen worden (Vink, 2012). Daarnaast blijven ze gedurende het hele proces betrokken bij het gezin. Scholen worden door gemeenten aangestuurd, waardoor er op school ook hulp geboden wordt (Berg – le Clercq, 2012; Wijnen, 2014). Maatschappelijk werkers en leraren werken samen en hebben dezelfde visie. De decentralisatie werd ingevoerd tijdens economische welvaart (van Houwelingen, 2016). De eerste vier jaar stegen de kosten, waarna ze begonnen te dalen. Een kritiekpunt op het Deense systeem is het ontbreken van een nationaal basisniveau voor jeugdhulp, waardoor de kwaliteit van hulp verschilt per gemeente (Weijers, 2018).

Sinds 2004 ligt in Noorwegen de verantwoordelijkheid voor jeugdhulp bij gemeenten en de nationale overheid (Hilverdink, de Jong & Vink, 2018). Instituten van de overheid werken op nationaal en lokaal niveau samen om passende en kwalitatief hoogwaardige hulp te bieden (Weijers, 2018). De focus ligt op preventie en vroegsignalering, waarbij er een grote verscheidenheid is aan ondersteunende maatregelen (Welbourne & Dixon, 2015). Maatregelen kunnen verlengd worden tot het 23e levensjaar, om jongeren te begeleiden richting volwassenheid wanneer dat nodig wordt geacht (Hilverdink et al., 2018). Ook in Noorwegen zijn maatschappelijk werkers te vinden in scholen, kinderopvang en gezondheidscentra (Katz & Hetherington, 2006). Daarnaast zijn er trainingsprogramma's voor leerkrachten waarmee zij hun kennis en vaardigheden omtrent kindermishandeling kunnen vergroten (Berg – le Clercq et al., 2012). Kritiekpunten van het Noorse systeem zijn: een verschillend ondersteuningsaanbod per regio, onduidelijkheid over verantwoordelijkheden en een hoge werkdruk voor maatschappelijk werkers.

Uit deze landen kunnen leerpunten voor Nederland gehaald worden. Positieve punten zijn bijvoorbeeld de langdurige betrokkenheid en de toegankelijkheid van professionals in Denemarken en Noorwegen. Positief zijn ook de trainingsprogramma's voor leraren in Noorwegen, zodat zij vroeg kunnen signaleren en actie kunnen ondernemen. Een leerpunt vanuit Duitsland is het luisteren naar wensen van ouders en kinderen. De drie landen hebben een focus op algemene voorzieningen, wat zorgt voor minder gebruik van gedwongen hulpverlening. Daarnaast hebben ze minder schakels in de JB-keten.

Huidig Onderzoek

Dit onderzoek richt zich op welke invloed de JB-keten heeft op gezinnen en hoe deze keten verbeterd en dichterbij gezinnen georganiseerd kan worden. De volgende onderzoeksvraag is opgesteld: Hoe kan de jeugdbeschermingsketen in het Gelderse deel van

de regio FoodValley dichterbij gezinnen georganiseerd worden? Hierbij zijn de volgende deelvragen opgesteld: 1) Wat betekent de huidige werkwijze van de JB-keten in de regio FV voor gezinnen? 2) Wat zijn determinanten voor succesvolle hulpverlening in de JB? 3) Welke wensen en kansen zijn er bij professionals en ervaringsdeskundigen om de huidige werkwijze te optimaliseren? 4) In hoeverre kunnen voorbeelden van buitenlandse modellen bijdragen aan het verbeteren van het Nederlandse systeem van de jeugdbescherming?

Het huidige onderzoek legt de nadruk op wenselijke veranderingen van de keten en de realisatie van het transformatiedoel om de JB dichterbij gezinnen te organiseren, vanuit de visie van professionals. Dit in tegenstelling tot nadruk op samenwerking in de keten vanuit de visie van managers (IGJ, 2019; van Montfoort, 2018).

Methode

Design en Procedure

In dit kwalitatieve onderzoek is gebruikgemaakt van interviews met professionals en ervaringsdeskundigen en gesprekken met teamleiders en andere betrokkenen. De contactpersonen zijn eerst benaderd via de begeleider, waarna de onderzoekers contact met deze contactpersonen hebben gelegd. Via de contactpersonen zijn professionals en ervaringsdeskundigen benaderd die wilden deelnemen aan het onderzoek. De interviews zijn afgenomen door twee interviewers en duurden gemiddeld één uur voor de professionals, en 30 minuten voor de ervaringsdeskundigen. Alle deelnemers hebben voor de start van het interview een informed consent getekend.

Participanten

Voor dit onderzoek zijn interviews afgenomen met professionals van verschillende organisaties in de JB-keten: 1) LT's uit Barneveld (n=2), Ede (n=2), Nijkerk (n=3) en Scherpenzeel (n=2), 2) VT Gelderland Midden (n=2), 3) RvdK (n=2) en 4) medewerkers van GI's: Jeugdbescherming Gelderland (n=2), William Schrikker Groep (n=2) en Leger des Heils (n=1). Daarnaast zijn een kinderrechter, griffier en de bestuurlijk ambassadeur van de pilot geïnterviewd. Tot slot zijn interviews met twee ervaringsdeskundigen afgenomen, waarvan één jongere, en één ouder. Dit brengt het aantal respondenten op 23 (6 mannen, 17 vrouwen).

Meetinstrumenten

Voor het afnemen van de semi-gestructureerde interviews zijn topiclijsten voor de professionals (bijlage A) en ervaringsdeskundigen (bijlage B) opgesteld, gebaseerd op literatuur. Bij professionals zijn onder andere de concepten 'eigen kracht', 'wensen voor verbetering' en 'buitenlandse modellen' besproken. Concepten bij de ervaringsdeskundigen waren onder andere 'mening over hulp', 'zich gehoord voelen' en 'verbeterpunten'.

Interviews Professionals. De interviews met professionals zijn gestart met de vraag “*Wat zijn uw taken op dit moment?*”? Vervolgens zijn vragen gesteld als: “*Hoe gaat u te werk als er een casus binnenkomt?*” en “*Hoe ervaart u de samenwerking in de keten?*” Per onderwerp van de topiclijst zijn vragen gesteld, de volgorde werd bepaald tijdens het interview, afhankelijk van het verloop van het gesprek.

Invloed van de Werkwijze op Gezinnen. Gestelde vragen zijn onder andere “*In hoeverre gaat u uit van de eigen kracht van de cliënt?*” en “*Welke invloed heeft de cliënt op zijn eigen hulpverlening?*”.

Determinanten van Succesvolle Hulpverlening. Een voorbeeld van een gestelde vraag is “*Welke factoren hebben invloed op het succes van een casus?*”. Daarnaast werd gevraagd om een positieve en een negatieve casus te beschrijven, waaruit determinanten afgeleid kunnen worden.

Wensen en Kansen voor Verbetering. Vragen werden gesteld om te achterhalen wat professionals verbeterd willen zien en hoe. Gestelde vragen waren onder andere “*Als u de JB-keten zou mogen veranderen, wat zou u dan veranderen?*” en “*Hoe zou uw werk verbeterd kunnen worden?*”

Buitenlandse Modellen. De sterke punten van de modellen van Duitsland, Denemarken en Noorwegen zijn kort uitgelegd. Gestelde vragen waren onder andere “*Een JB waarin alles vanuit één organisatie georganiseerd wordt, wat vindt u daarvan?*” en “*Wat zou u ervan vinden om op alle scholen maatschappelijk werkers te plaatsen?*”

Interviews Ervaringsdeskundigen. De interviews met ervaringsdeskundigen werden gestart met het benadrukken van de anonimiteit en dat het om de ervaring van de hulp gaat, niet om wat er precies is gebeurd. Er werd verder gegaan met de vraag “*Hoe bent u in de hulpverlening terecht gekomen?*” Andere gestelde vragen waren bijvoorbeeld: “*Wat vindt u van de hulp die u hebt gekregen?*”, “*Voelde u zich gehoord?*” en “*Was het duidelijk welke hulpverlener wat kwam doen en wat ze voor u konden betekenen?*”

Data-analyse

De interviews zijn opgenomen met een mobiele telefoon en vervolgens getranscribeerd. Nvivo is gebruikt om de interviews eerst open, en vervolgens axiaal en selectief te coderen (Boeije, 2010). Codes zijn toegewezen op basis van de deelvragen.

Betrouwbaarheid en Validiteit. De semi-gestructureerde interviews vergroten de betrouwbaarheid omdat door de topiclijst kan worden gecontroleerd of alle concepten aan bod zijn gekomen. Dit draagt bij aan het streven naar volledigheid en de mogelijkheid om de interviews met elkaar te kunnen vergelijken. De verscheidenheid aan respondenten zorgt voor

een zo volledig mogelijk beeld van de JB-keten. Om sociaal wenselijke antwoorden te voorkomen werd benadrukt dat alles anoniem wordt verwerkt. Om betrouwbaarheid tijdens het coderen te garanderen, hebben de twee onderzoekers allebei de helft van de interviews gecodeerd, en deze vervolgens van elkaar gecontroleerd. Het axiaal en selectief coderen is gezamenlijk uitgevoerd.

Resultaten

Invloed van de Werkwijze op Gezinnen

Veel hulpverleners. Uit alle interviews bleek dat er tegelijkertijd veel hulpverleners bezig kunnen zijn in gezinnen, met allemaal hun eigen taak en focuspunt voor hulpverlening. Deze hulpverleners werken veelal langs elkaar heen. Een professional (RvdK) licht dit toe:

“Als er veel verschillende zorgen of verschillende instanties zijn, is het wel wat ingewikkelder. Dan verdrinken mensen zelf snel in het land van de hulpverleners. Dan hoor je nog wel eens zaken waarbij er 10 mensen over de vloer komen bij gezinnen, die onderling helemaal geen contact hebben met elkaar. Of dingen worden dubbel gedaan, of juist helemaal niet. Omdat ze denken dat de ander het wel doet. Dat komt nog wel eens voor. Met name als er veel instanties betrokken zijn.”

LT's en GI's zetten hulpverlening in, en voeren deze zelf niet uit. Dit zorgt voor veel betrokken hulpverleners, waardoor gezinnen soms niet meer weten wie waarvoor komt. *“Ze hebben met zoveel verschillende mensen te maken dat ze compleet hulpverleningsmoe worden”*, zei een professional (LT). De ervaringsdeskundigen beamen dit. Soms kwamen hulpverleners met zijn drieën binnen en moest het verhaal steeds opnieuw verteld worden, wat als onprettig werd ervaren.

Wisseling Gezinsvoogden. Daarnaast is er bij GI's een groot verloop aan gezinsvoogden, waardoor gezinnen regelmatig te maken krijgen met nieuwe gezichten. Dit heeft een grote impact op gezinnen: naast het steeds opnieuw vertellen van hun verhaal moeten cliënten ook steeds opnieuw een vertrouwensband proberen op te bouwen. Volgens professionals van GI's is dit lastig omdat ze door hun grote caseload niet wekelijks naar gezinnen toe kunnen. Voor gezinnen is dit onprettig omdat ze niemand hebben om op te bouwen omdat er nog geen band is. Wanneer gevraagd werd of een beter bereikbare gezinsvoogd prettiger zou zijn, zei een ervaringsdeskundige:

“Ja, dan is er ook niet steeds iemand anders waar je elke keer alles aan moet vertellen. Dan kun je ook een beetje een klik krijgen als je gewoon één iemand hebt of hooguit twee waar je vaak mee praat, die echt naar je luisteren, die weten dan precies wat er aan de hand is.”

De wisseling van gezinsvoogden belemmert het leveren van goede zorg. Zoals een professional (LT) zei:

“We hebben hier vaak casussen gehad waar iemand in zes jaar 27 gezinsvoogden heeft gehad. En dan kun je niet meer zeggen dat je goede hulp aan het leveren bent. Want wat heeft een kind nodig: een betrouwbaar gezicht waar hij op kan bouwen.”

Steeds Opnieuw Beginnen. Ook wordt ervaren dat wanneer er een nieuwe hulpverlener is, deze meteen begint aan het opstellen van een hulpverleningsplan, zonder eerst het gezin goed te leren kennen. Hierdoor krijgen mensen het gevoel *“overvallen te worden in je woonkamer”* (ervaringsdeskundige).

Werkwijze GI's. Over de werkwijze van GI's zijn niet alle professionals positief. Een aantal professionals vanuit LT's plaatsen hun twijfels bij in hoeverre gezinsvoogden toezicht op gezinnen kunnen hebben als ze maar eens in de vier tot acht weken bij gezinnen langskomen. Een professional noemt dit schijnveiligheid. Jeugdbeschermers voeren zelf geen hulp uit, maar zetten andere hulpverleners in. Dit zijn hun ogen in het gezin. Een ervaringsdeskundige zegt hierover: *“Nu moet een ander persoon in gesprek, dit vertalen naar de jeugdbeschermer en moet die het weer vertalen naar de ouder en het weer bespreken in het team. Ik vind het zo 'n complex geheel.”* Deze werkwijze zorgt ervoor dat er vaak meerdere hulpverleners in een gezin betrokken zijn, wat zorgt voor onduidelijkheid bij cliënten. Professionals van GI's zijn echter van mening dat zij wel voldoende toezicht op gezinnen hebben.

Inbreng Cliënt. Alle professionals zeggen dat ze samen met ouders een plan proberen te maken, kijken naar krachten van ouders en luisteren naar de inbreng van gezinnen. Door middel van het drie-kolommen-model wordt gekeken naar wat er niet goed gaat (kolom 1), wat wel goed gaat (kolom 2) en wat verbeterd moet worden om de veiligheid van het kind te garanderen (kolom 3). Toch lukt het in de praktijk niet altijd om ouders een grote rol te geven in het opstellen van het plan, bijvoorbeeld wanneer ouders het probleem niet zien. Met name kinderen worden niet altijd genoeg gehoord: *“Het kind staat centraal, maar er wordt te*

weinig met kinderen gesproken.” (GI). Ook de ervaringsdeskundigen geven aan dat niet altijd naar hen geluisterd werd en soms op hulp aangedrongen werd terwijl zij dat niet wilden. Beiden hebben stugheid van professionals ervaren: aandringen op bepaalde hulp en niet meebewegen en luisteren naar hun wensen. Een ervaringsdeskundige zei: *“Beweeg eerst maar eens mee, incasseer die klap maar eens even, als je daarna kan uitleggen hoe het anders moet.”* Ook verschillende professionals hebben dit in de praktijk meegemaakt. Het is volgens ervaringsdeskundigen belangrijk om eerst de cliënt en zijn wens te leren kennen, zodat professionals vervolgens kunnen anticiperen en passende hulp kunnen bieden. Dit kan onbegrip van de cliënt richting hulpverleners tegengaan, wat het hulpverleningsproces kan versnellen.

Niet Passende Hulp. Ook blijkt dat gezinnen niet altijd passende hulp krijgen. Zo werd een casus uitgelegd waarbij een moeder vijf dagen in de week begeleiding kreeg, maar dat uiteindelijk 2 ochtenden schoonmaakhulp veel effectiever bleek. Niet passende hulp kan ervoor zorgen dat ouders het vertrouwen verliezen in de hulpverlening.

Financiële Aspecten. Hulpverlening gaat hand in hand met geld. Met name professionals van GI's ervaren dat de hulpverlening wordt gestuurd vanuit financieel perspectief. De goedkoopst mogelijke hulp moet worden ingezet. Een professional (GI) zei: *“Weet je, alles valt of staat bij beschikkingen, met geld, krijg je wel of niet die zorg. Dus nee, ik denk niet dat mensen de juiste hulp krijgen en dat het snel wordt geboden”.* Een andere professional (GI) vertelde:

“Ik zou heel graag zien, dat lukt natuurlijk niet, maar dat er inhoudelijke keuzes worden gemaakt. Die worden denk ik niet altijd gemaakt omdat er juist ook vanuit geld besluiten genomen moeten worden omdat de gemeenten vinden dat het op een bepaalde manier georganiseerd moet worden, wat niet per definitie voor het kind het meest makkelijk is.”

GI's ervaren dat gemeenten naast het belang om gezinnen te helpen, ook het belang hebben op het budget te letten en niet te dure hulp in te zetten. Vanuit de LT's klinkt met name in Ede hetzelfde verhaal. Hierover wordt gezegd (LT): *“We worden nu vooral geregisseerd vanuit geld, het moet zo licht mogelijk.”* Voor gezinnen betekent dit dat ze niet altijd de meest passende hulp krijgen, waardoor problemen kunnen stagneren of verergeren. Professionals zien dit als een groot probleem.

Determinanten van Succesvolle Hulpverlening

Integraal Werken. Uit de interviews blijkt dat integraal werken bijdraagt aan succesvolle hulpverlening. In gezinnen spelen vaak meerdere problemen waardoor op verschillende domeinen hulp ingezet moeten worden. Professionals vinden het helpend als er snel geschakeld kan worden tussen verschillende vormen van hulp en hulpverleners korte lijnen met elkaar hebben. Een professional van een LT legde een casus uit waarin een FACT-team is ingezet. Hierbij werd met professionals van verschillende domeinen nauw samengewerkt. Er werd gekeken naar het onderliggende probleem, waarop een op maat gemaakt plan werd opgesteld door de professionals samen met het gezin. Dit is positief ervaren door het gezin en betrokken professionals. Veel LT's bestaan uit professionals met verschillende achtergronden en expertises, waardoor er in de praktijk al veel gewerkt wordt met verschillende domeinen.

Samenwerken. Niet alleen korte lijntjes, maar ook het trekken van één lijn met alle professionals blijkt belangrijk. Dit bevordert de samenwerking tussen professionals en met ouders, waardoor er snel geschakeld kan worden. Snel schakelen heeft een positief effect op de hulpverlening. Factoren die bijdragen aan goede samenwerking zijn onder andere regelmatig overleggen, afstemmen wie wat doet, verwachtingen naar elkaar uitspreken en goede bereikbaarheid van beide kanten. Toch blijkt dat de samenwerking tussen professionals regelmatig niet goed verloopt. Genoemde voorbeelden zijn: het niet toesturen van informatie, geen vaste contactpersonen en verschillende visies.

JBT. In het kader van integraal werken en samenwerken wordt de JBT in FV als positief ervaren. Vooral de transparantie, het samenkomen van verschillende betrokken partijen en de aanwezigheid van ouders en eventueel kind worden als pluspunten genoemd. Een professional (RvdK) zei: *“Wat ik heel mooi vind eraan is dat er niet over maar met mensen wordt gepraat.”*

Luisteren naar Cliënt. Daarnaast wordt het luisteren naar de cliënt door alle respondenten gezien als werkzame factor voor hulpverlening. Beide ervaringsdeskundigen vonden het fijn wanneer er naar hen geluisterd werd. Wanneer cliënten zich gehoord voelen, zullen ze eerder geneigd zijn mee te werken. Professionals bevestigen dit:

“Wat heeft ervoor gezorgd dat het kantelde? Door naar haar te luisteren, gedeeltelijk mee te bewegen en eisen te stellen. Durven spelen, durven loslaten, en niet krampachtig omgaan met situaties. Soms moet je ook echt handelen hoor, soms is er echt geen ruimte en rek meer. Maar mensen een stukje regie geven, dat werkt.” (LT) en *“Maar natuurlijk wil je het plan in het midden van de tafel hebben liggen, het daar*

samen over hebben en niet ouders gewoon vertellen hoe het moet. Dan ben je ze kwijt.” (GI).

Luisteren naar de cliënt heeft een positieve invloed op de relatie tussen het gezin en de professionals.

Bejegening Cliënten. Ook de bejegening van cliënten heeft invloed op de hulpverlening. Voor professionals is het belangrijk om mee te denken met de cliënt, respect te tonen, niet te oordelen en duidelijkheid te geven: *“zeggen wat je doet, en doen wat je zegt”* (GI). Voor cliënten is een vertrouwenspersoon belangrijk: iemand die stappen durft te nemen maar ook *“een hart onder de riem kan steken”* (ervaringsdeskundige). Regelmatig contact wordt als prettig ervaren. Aansluiten bij de cliënt is hier een belangrijk onderdeel.

Aansluiten bij Leefwereld. In FV zijn veel religieuze gezinnen die een speciale benadering nodig hebben. Door LT's in gemeenten Barneveld, Ede en Scherpenzeel wordt ervaren dat het inzetten van de kerk kan werken bij de hulpverlening, om zo bij de wereld van de cliënt aan te kunnen sluiten. Kerkgangers kunnen lichte ondersteuning bieden door kinderen naar school te brengen of op te passen. Ouderlingen kunnen invloed uitoefenen op de motivatie van ouders: ze kunnen samen met gezin en hulpverleners om tafel gaan en de zegen van god vragen.

Wensen en Kansen voor Verbetering

Administratieve Last. Een grote wens van met name professionals van GI's is een lagere administratieve last. Een groot deel van hun tijd moeten zij besteden aan administratieve taken; dit gaat af van de tijd die zij kunnen besteden aan cliënten.

Contact met Cliënt. De hoge caseload en administratieve last zorgen ervoor dat keuzes niet altijd in het voordeel van cliënten gemaakt worden. Professionals zouden vaker contact willen hebben met cliënten.

Langdurig Betrokken Professional. De respondenten geven aan dat vele wisselingen in betrokken hulpverleners en gezinsvoogden onprettig zijn. Ervaringsdeskundigen en professionals willen één langdurig betrokken hulpverlener: iemand die dichtbij staat, hun verhaal kent, goed bereikbaar en betrouwbaar is. Door een ervaringsdeskundige wordt geopperd om gezinsvoogden in duo's te laten werken. Wanneer gezinsvoogden elkaars casussen kennen, hoeven cliënten niet steeds hun verhaal te vertellen bij wisseling van gezinsvoogd.

Bejegening Cliënt. Daarnaast willen ervaringsdeskundigen dat professionals anders met hen omgaan. Een ervaringsdeskundige zei:

“Dat je als mens naast een cliënt gaat staan en niet ertegenover. Heb dat zelf ook ervaren, heb vier verschillende jeugdbeschermers gehad, drie stonden er recht tegenover mij en eentje ging naast mij staan en nam me mee, ook kanten op die ik niet wilde, maar die achteraf toch beter waren voor mij en voor de situatie.”

Uit voorbeeldcasussen van professionals blijkt dat hulpverleners soms boos worden op ouders, oordelen, cliënten niet laten meedenken in de hulp en niet goed luisteren.

Preventie en Vroegsignalering. Een andere kans voor verbetering zit in het begin van de keten: preventie en vroegsignalering van problemen. Scholen worden hierin gezien als belangrijke schakel omdat ze veel contact hebben met gezinnen. Een aantal professionals willen maatschappelijk werkers op scholen. Professionals van LT's geven aan dat dit op een aantal plekken is geprobeerd, maar dit niet overal werkte omdat niemand langskwam. Nu zijn professionals gekoppeld aan scholen, waar ze af en toe aanwezig zijn en waar posters hangen met hun contactgegevens. Ook willen professionals meer kennis en vaardigheden bij leerkrachten, zodat leerkrachten sneller signaleren en handelingsbekwaam zijn.

Samenwerking. Professionals willen betere samenwerking tussen professionals en organisaties. Velen ervaren eilandjes, waarbij iedereen voor zijn eigen organisatie werkt en er een wij-zij verhouding is. Professionals wensen een betere overdracht van casussen. LT's ervaren dat ze bij afschaling vaak pas kort van tevoren door een GI op de hoogte worden gesteld en daarbij weinig informatie krijgen. Door GI's wordt ervaren dat een LT bij afschaling niet altijd hun taken overneemt, waardoor er niemand meer in een gezin zit. In Nijkerk lijkt dit redelijk goed te gaan. LT's willen dat GI's tijdens een JB-maatregel bij het inzetten van hulp vaker contact met hen opnemen. Gemeenten geven de beschikking af, waardoor LT's vinden dat zij ook betrokken moeten worden. Deze terugkoppeling wordt door veel professionals van LT's gemist.

Afstemming in Werkwijze. Daarnaast ervaren professionals dat duidelijke afspraken over taakverdeling ontbreken wanneer er meerdere hulpverleners bij een gezin betrokken zijn. Dit resulteert in overlap of gaten in taken. Professionals willen betere communicatie tussen hulpverleners en afstemming van de werkwijze, waardoor taken en verantwoordelijkheden duidelijk zijn.

Contactpersonen. Wanneer professionals expertise van een andere organisatie nodig hebben, bellen zij met iemand die zij kennen en niet zomaar met een organisatie. Ze missen vaste contactpersonen van organisaties, wat ten koste gaat van de bereikbaarheid.

Gezinsvoogden bij LT's. Door een aantal professionals is voorgesteld om gezinsvoogden te betrekken bij LT's ter bevordering van communicatie, vertrouwen en kennisdeling. Een voorstel is om gezinsvoogden te koppelen met LT's en ze eens per twee weken op locatie van LT's te laten werken. Professionals leren elkaar zo beter kennen. Hierdoor neemt het vertrouwen in elkaar toe en kunnen de twee partijen gebruik maken van elkaars kennis en expertise. De verschillende werkwijzen per gemeente maken het werk voor gezinsvoogden ingewikkeld. Door de koppeling met LT's zullen GI's in een kleiner gebied werken en kunnen LT's kennis delen over de sociale kaart. Een professional van een LT zei:

“Ik vind dat voogden moeten samenwerken met de gebiedsteammedewerker: de voogd het stukje voor het kind en het gebiedsteam voor het gezin. Als de voogd vragen heeft, kan hij gewoon aan de gebiedsteammedewerker vragen van hoe zit dat lokaal, hoe hebben jullie dat geregeld? Want die weet hartstikke veel daarover.”

Vanuit GI's klinkt:

“Ik denk dat een groot voordeel kan zijn dat je de afstand van de GI's naar de wijkteams verkleint.” en *“Daarom is het heel goed als er van ons een medewerker in het LT zit die mensen kan coachen. Je komt meer in voorliggende veld waarin wij misschien meer zouden kunnen betekenen zodat we later niet weer betrokken hoeven te worden.”*

Van beide kanten zien professionals dus voordeel in samenwerking tussen GI's en LT's. Wel zijn professionals unaniem van mening dat het twee aparte organisaties moeten blijven:

“Ik denk dat soms een voogd van een andere organisatie fijn is. Want mensen zijn er niet altijd blij mee. En als ze er dan niet blij mee zijn, zijn ze meteen met de hele gemeente niet meer blij. Dus alles wat je verder nog wilt regelen is dan al foute boel.”
(LT).

Buitenlandse Modellen

Duitsland. Het Duitse model bestaat uit één organisatie die alle JB-taken uitvoert. Professionals in FV zien hier voor- en nadelen in. Ze denken dat het positief is voor overdracht: het voorkomt dat informatie verloren gaat. Ook is het overzichtelijk en duidelijk

DE JEUGDBESCHERMING DICHTERBIJ GEZINNEN ORGANISEREN

voor cliënten. Er is één toegangspunt en mensen krijgen met minder hulpverleners te maken dan in Nederland. Een professional (RvdK) zei:

“Mensen snappen echt het verschil niet tussen VT, de JB, jeugdzorg, een gezinsvoogd en een LT. Ja, als je daar niet in zit, dan snap je daar de ballen niet van. Dus voor ouders lijkt me dat een veel prettiger systeem.”

Vraagtekens worden gezet bij de objectiviteit van het Duitse systeem. Professionals zijn bang voor snelle beeldvorming van cliënten, wat niet meer verandert. In FV zijn ze positief over de onafhankelijkheid van organisaties: informatie wordt niet zomaar overgenomen en cliënten worden vaker gehoord. Professionals zijn positief over meerdere schakels in FV, maar geven aan dat de keten nu onoverzichtelijk is en deze ingekort kan worden. Het bedenken van een andere inrichting van de keten vinden ze echter lastig. Het bundelen van expertise wordt als verbeterpunt aangedragen, maar in welke vorm is moeilijk aan te geven. Een ander nadeel van het Duitse systeem vinden professionals dat het angst kan opwekken bij ouders om hun kind naar de kinderopvang te brengen, omdat ze bang zijn dat hun kind dan van hun wordt afgenomen. Alles valt namelijk onder dezelfde organisatie. Een professional (LT) zei: *“Voelen burgers zich dan nog veilig genoeg om hulp te vragen. Dat vraag ik mij dan af. Daar ben ik dan bang voor.”*

Noorwegen en Denemarken. In Noorwegen en Denemarken valt op dat er veel kennis is op scholen en gezondheidscentra, wat vroegsignalering bevordert. Zoals eerder gezegd, werkt het plaatsen van maatschappelijk werkers op scholen niet overal. Wel vinden professionals dat scholen meer aan preventie en signalering kunnen doen. Ze merken met name dat scholen niet altijd ouders durven aan te spreken en stelling durven nemen. Het aanbieden van cursussen, zoals in Noorwegen, wordt gezien als een goed middel om leerkrachten bewuster te maken van hun verantwoordelijkheid voor de gezondheid van kinderen en in actie komen wanneer zij vermoedens hebben van onveiligheid.

Discussie

Het doel van dit onderzoek was om inzicht te krijgen in de invloed van de JB-keten op gezinnen en hoe deze keten dichterbij gezinnen georganiseerd kan worden. Hiervoor zijn semi-gestructureerde interviews afgenomen bij professionals van betrokken organisaties (N = 21) en ervaringsdeskundigen (N = 2).

Invloed van de Werkwijze op Gezinnen

In lijn met de landelijke evaluatie blijkt uit de resultaten dat er in FV veel wisselingen in hulpverleners zijn, waardoor gezinnen steeds hun verhaal opnieuw moeten vertellen en vertrouwen moeten opbouwen (Friele et al., 2018). Dit zorgt voor vertraging in het hulpverleningsproces. Daarnaast ervaren ervaringsdeskundigen dat er niet altijd naar hen geluisterd wordt, terwijl ze dit wel belangrijk vinden. Uit onderzoek blijkt dat gezinnen vaak niet weten in welke mate zij inspraak mogen hebben op hun hulp (van Dongen, Naber & de Haan, 2017). Professionals dienen dit duidelijk aan te geven. Daarnaast blijkt uit het huidige onderzoek en onderzoek van LOC (z.d.) dat cliënten het hebben van een vertrouwensband met professionals belangrijk vinden. Door een grote administratieve last en caseload hebben gezinsvoogden weinig tijd om in gezinnen te zijn. Dit kan ertoe leiden dat professionals weinig tijd hebben om te luisteren naar gezinnen en hun wensen zorgvuldig af te wegen (Connolley & Devaney, 2016).

Determinanten voor Succesvolle Hulpverlening

De resultaten en literatuur laten zien dat voor succesvolle hulpverlening integraal werken een belangrijke factor is: een transformatiedoel (Jeugd Foodvalley, 12-2018; Verheijden & de Lange, 2016). Ondanks dat LT's vaak bestaan uit mensen met verschillende expertises, wat integraal werken kan bevorderen, gebeurt integraal werken in de praktijk nog niet genoeg. Voor integraal werken is afstemming in de werkwijze van belang: weten wie wat doet kan het snel schakelen en de samenwerking tussen partijen bevorderen. De JBT wordt hierbij gezien als een positief en transparant voorbeeld. In lijn met de literatuur is gevonden dat praten met, luisteren naar en kijken naar de krachten van de cliënt belangrijke factoren zijn voor succesvolle hulpverlening die bijdragen aan vertrouwen richting hulpverleners (Cossar et al., 2014; Ferguson, 2016; Reekers, Dijkstra, Stam, Asscher & Creemers, 2018). De resultaten laten echter zien dat dit in de praktijk nog niet voldoende gebeurt. Dit onderzoek laat zien dat aansluiten bij de leefwereld van cliënten bijdraagt aan succesvolle hulpverlening. In FV wordt bijvoorbeeld het inzetten van de kerk positief ervaren. Dit sluit aan bij het inzetten van de sociale omgeving: een beschermende factor voor kindermishandeling (Doidge et al., 2017).

Wensen en Kansen voor Verbetering

De respondenten hebben meerdere wensen voor verbetering van de JB. GI-medewerkers willen minder administratieve last en meer tijd voor gezinnen. Ervaringsdeskundigen wensen een andere bejegening door hulpverleners (Diaz, Pert & Thomas, 2018). Daarnaast willen respondenten minder wisselingen van hulpverleners en een toegankelijke, betrouwbare en langdurig betrokken professional. Ook moet de samenwerking

tussen professionals beter: afspraken maken over wie wat doet, expertise van organisaties delen en vaste contactpersonen om de bereikbaarheid te verbeteren. Een mogelijkheid hiervoor is om gezinsvoogden af en toe te laten werken op locatie van LT's. Tot slot wil men meer kennis en vaardigheden op scholen om preventie en vroegsignalering te verbeteren. Dit geeft aan dat professionals, net als het Ecologische Systeemmodel van Bronfenbrenner (1994), zien dat naast ouders en professionals ook de brede omgeving van het kind een rol speelt in de signalering en aanpak van kindermishandeling (de Winter, 2012). Het is daarom van belang om deze omgeving, zoals scholen, sportverenigingen en kerken, meer kennis en vaardigheden te bieden voor dit probleem (Wessels, 2015).

Buitenlandse Modellen

Wat betreft de Duitse *Jugendamt* zijn professionals positief over de overdracht en de helderheid voor gezinnen. Objectiviteit en angst van ouders worden als knelpunten gezien. Dit komt overeen met de literatuur (van Rooijen, 2013). De bereikbaarheid van maatschappelijk werkers in Denemarken en Noorwegen vinden professionals positief. De cursussen die in Noorwegen op scholen worden aangeboden, zouden ook in Nederland nuttig zijn (Berg – le Clercq et al., 2012). In hoeverre er op dit moment in FV al cursussen aangeboden worden, is in dit onderzoek niet duidelijk geworden.

Brabant en Rotterdam

Uit recente onderzoeken blijkt dat ook in Brabant en Rotterdam veel wisselingen van hulpverleners voorkomen, er een hoge werkdruk is, dat de samenwerking tussen hulpverleners niet goed verloopt en samenwerkingsafspraken gemaakt dienen te worden (IGJ, 2019; van Montfoort et al., 2018). Ook weten gezinnen in Brabant, Rotterdam en FV niet welke hulpverlener wat komt doen. Overdrachtmomenten lopen in Rotterdam vrij soepel, terwijl in Brabant en FV nog problemen zijn omdat wordt ervaren dat LT's bij afschaling niet goed geïnformeerd worden. Daarnaast blijkt dat, net als in FV, in Brabant onvoldoende naar de cliënt wordt geluisterd (van Montfoort et al., 2018). Tot slot hebben jeugdbeschermers in Rotterdam niet altijd voldoende zicht op de veiligheid van kinderen, waardoor onveilige situaties niet altijd snel genoeg worden beëindigd (IGJ, 2019). Dit blijkt niet letterlijk in FV, maar een aantal professionals van LT's geven wel aan zich hier zorgen over te maken.

Krachten, Beperkingen en Vervolgonderzoek

Een kracht van dit onderzoek is dat professionals van alle betrokken organisaties zijn geïnterviewd. Het gevarieerde veld van respondenten geeft een goed beeld van de werkelijkheid, waardoor de resultaten gegeneraliseerd kunnen worden. Daarnaast kunnen

door de semi-gestructureerde interviews antwoorden van verschillende respondenten goed vergeleken worden.

Een beperking van dit onderzoek is dat maar twee ervaringsdeskundigen hebben deelgenomen aan het onderzoek. Hierdoor zijn de resultaten niet generaliseerbaar voor de hele regio FV. Het schetst echter wel een beeld. Daarnaast zijn de buitenlandse voorbeelden gebaseerd op met name literatuur ouder dan vijf jaar en is onbekend hoe professionals in deze landen de modellen ervaren. Voor goede vergelijking van de modellen is onderzoek nodig naar de werkende factoren van de modellen en hoe deze modellen worden ervaren door professionals en cliënten.

Aanbevelingen

Er zijn vier aanbevelingen opgesteld over hoe de JB dichterbij gezinnen georganiseerd kan worden. Om te beginnen speelt de omgeving een grote rol bij preventie en vroegsignalering (Bronfenbrenner, 1994). Het is daarom belangrijk dat betrokkenen kennis en vaardigheden vergaren om signalen van onveiligheid te herkennen en hiernaar te handelen. Hierbij kan gedacht worden aan scholen, zoals veel genoemd door respondenten, maar sportverenigingen en in FV ook kerken spelen een grote rol in het leven van kinderen en zijn deels verantwoordelijk voor de opvoeding (de Winter, 2012). De eerste aanbeveling is het bieden van ondersteuning aan deze partijen over signalen van kindermishandeling en handelwijzen (Todahl, Brown, Barkhurst, Maxey & Simone, 2019). Zo kan bijvoorbeeld de nieuwe meldcode onder de aandacht gebracht worden, waarin betrokkenen onder andere handelwijzen leren bij vermoedens van huiselijk geweld en hoe ze hierover in gesprek kunnen met ouders. Dit draagt bij aan een proactieve houding van betrokkenen, wat leidt tot het vroeger signaleren van kindermishandeling en het snel aanpakken van problemen (Rheingold et al., 2015).

Vervolgens is betere samenwerking tussen hulpverleners belangrijk om gezinnen passende hulp te bieden. Wanneer meerdere hulpverleners in een gezin bezig zijn, zijn afspraken over werkwijzen nodig: wie doet wat, welk hulpverleningsplan en methodieken worden gebruikt (Marek, Brock & Savla, 2014; O'Carroll, McSwiggan & Campbell, 2018). Toekomstig onderzoek zal effectieve samenwerkingsmethodieken en hulpverleningsplannen moeten uitwijzen. Verbetering van de samenwerking is met name belangrijk voor LT's en GI's. De tweede aanbeveling is daarom om gezinsvoogden aan LT's te koppelen en ze eens in de twee weken te laten aanschuiven bij LT's. Hierdoor kunnen ze vertrouwen opbouwen en hun expertise delen: LT's kunnen makkelijker gebruik maken van de adviesfunctie van GI's en GI's kunnen leren over de sociale kaart. Door de nauwe samenwerking kunnen dezelfde

visie en samenwerkingsstrategie worden gecreëerd (Hood, Gillespie & Davies, 2015; Phillips & Walsh, 2019). De grotere expertise in het vrijwillige kader kan zorgen voor minder inzet van drang- en jeugdbeschermingsmaatregelen (Jeugd Foodvalley, 12-2018). Door een goede relatie tussen GI en LT zullen deze beter samen in één gezin kunnen werken; de GI voor het kind, het LT voor het gezin (Hesjedal et al., 2015). Het hele gezin betrekken in de hulpverlening draagt namelijk bij aan het succes van de hulpverlening (Cossar et al., 2014). Dit gebeurt in de praktijk vaak alleen nog wanneer gezinnen multidisciplinaire problematiek hebben. Daarnaast draagt de koppeling van GI's met LT's bij aan betere overdrachtsmomenten. Men kent elkaars casussen waardoor minder informatie verloren gaat en het proces niet vertraagd wordt (Asscher, 2017). Een toevoeging hierop is om gezinsvoogden in duo's te laten werken. De duo's kennen elkaars casussen waardoor de vele wisselingen in gezinsvoogden deels voorkomen kunnen worden. Gezinnen en de nieuwe gezinsvoogd kennen elkaar al, waardoor er al vertrouwen is en het verhaal niet opnieuw verteld hoeft te worden. Een knelpunt is echter dat dit veel tijd kost, tijd die gezinsvoogden nu al niet hebben.

De derde aanbeveling is om te werken aan minder administratieve lasten voor professionals, waardoor ze meer tijd hebben voor gezinnen. Dit kan onder andere door andere regels te hanteren voor administratie, maar ook door te zorgen voor minder versnippering in het hulpaanbod waardoor het beschikbare hulpaanbod voor professionals duidelijker is. De bespaarde tijd kan worden besteed aan het leren kennen van gezinnen, het grondig luisteren naar gezinnen en het gezamenlijk bedenken van een hulpverleningsplan en passende hulp (Connolley & Devaney, 2016). Dit leidt tot meer maatwerk.

De laatste aanbeveling is om gezinsvoogden en professionals van LT's meer bevoegdheden te geven om zelf hulp te verlenen. Nu zetten ze vooral hulp in en voeren het zelf niet uit. Door professionals meer vaardigheden en bevoegdheden te geven zal de hoeveelheid betrokken hulpverleners bij gezinnen verminderen. Dit is voor gezinnen duidelijker en zal een positief effect hebben op de samenwerking (Kortleven, Lala & Lotfi, 2018).

Kortom, dit onderzoek biedt inzicht in de verbetermogelijkheden van de JB in regio FV. Wensen van professionals en ervaringsdeskundigen wijzen erop dat er meer aandacht moet komen voor preventie, de samenwerking verbeterd moet worden en dat er beter naar gezinnen geluisterd moet worden. Veranderingen in de werkwijze kunnen eraan bijdragen dat organisaties minder op hun eigen eilandje werken en elkaar meer als toegevoegde waarde gaan zien, waardoor gezinnen passende hulp krijgen.

Referenties

- Alink, L. (2017). Kindermishandeling. In M. H. van IJzendoorn & L. van Rosmalen (Eds.) *Pedagogiek in beeld. Een inleiding in de pedagogische studie van opvoeding, onderwijs en hulpverlening* (pp. 177-186). doi:10.1007/978-90-368-0616-9
- Alink, L., Prevoo, M., Berkel, S. van., Linting, M., Klein Velderman, M., & Pannebakker, F., (2018). *NPM-2017: Nationale Prevalentiestudie Mishandeling van Kinderen en Jeugdigen*. Verkregen van <https://www.wodc.nl/onderzoeksdatabase/2668g-informantenstudie-kindermishandeling.aspx>
- Asscher, J. J. (2017). Onbehandelbaar? De morele plicht tot effectieve forensische orthopedagogiek. *Pedagogiek*, 38,1-10. doi:10.5117/PED2018.1.ORAT
- Berg – le Clercq, T. (2012). *Combating child abuse and neglect in Germany, Hungary, Portugal, Sweden and The Netherlands. Final report of work stream 1: Collecting and comparing strategies, actions and practice*. Verkregen van <https://www.nji.nl/nl/Combating-child-abuse-and-neglect-in-Germany,-Hungary,-Portugal,-Sweden-and-The-Netherlands.html>
- Berg – le Clercq, T., Bosscher, N., Keltjens, M., & Vink, C. (2013). *Generalistisch werken rondom jeugd en gezin in de Scandinavische landen*. Verkregen van <https://www.nji.nl/nl/Publicaties-Generalistisch-werken-rondom-jeugd-en-gezin-in-de-Scandinavische-landen>
- Berg – le Clercq, T., Bosscher, N., & Vink, C. (2012). *Jeugdzorg in Europa, versie 2.0. Een update en uitbreiding van het rapport uit 2009 over jeugdzorgstelsels in een aantal West-Europese landen*. Verkregen van https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/Jeugdzorg_in_Europa_versie2.pdf
- Berg, T., & Vink, C. (2009). *Jeugdzorg in Europa. Lessen over strategieën en zorgsystemen uit Engeland, Duitsland, Noorwegen en Zweden*. Verkregen van <https://www.nji.nl/nl/Producten-en-diensten/Publicaties/NJi-Publicaties/Jeugdzorg-in-EurOpa.html>
- Bijleveld, G. G. van., Dedding, C. W. M., & Bunders-Aelen, J. F. G. (2013). Children's and young people's participation within child welfare and child protection services: A state-of-the-art review. *Child & Family Social Work*, 20, 129-138. doi:10.1111/cfs.12082
- Boeije, H. (2010). *Analysis in qualitative research*. Londen: SAGE Publication
- Bröcking, B. C. (2016). Hoe krijg je een Oscar voor de regie in de jeugdhulp. *Jeugdbeleid*, 10, 197-208. doi:10.1007/s12451-016-0125-7

- Bronfenbrenner, U. (1994). Ecological models of human development. In *International Encyclopedia of Education, Vol. 3, 2nd Ed.* Oxford: Elsevier.
- Clément, M-E., Bérubé, A., & Chamberland, C. (2016). Prevalence and risk factors of child neglect in the general population. *Public Health, 138*, 86-92.
doi:10.1016/j.puhe.2016.03.018
- Collonney, N., & Devaney, C. (2016). *Parenting support and parental participation. Working with families: A review of the literature on parental participation.* Galway: UNESCO Child and Family Research Centre, National University of Ireland, Galway.
- Cossar, J., Brandon, M., & Jordan, P. (2014). ‘You’ve got to trust her and she’s got to trust you’: Children’s views on participation in the child protection system. *Child & Family Social Work, 21*, 103-112. doi:10.1111/cfs.12115
- Diaz, C., Pert, H., & Thomas, N. (2018). ‘Just another person in the room’: young people’s views on their participation in Child in Care Reviews. *Adoption & Fostering, 42*, 369-382. doi:10.1177/0308575918801663
- Doidge, J. C., Higgins, D. J., Delfabbro, P., & Segal, L. (2017). Risk factors for child maltreatment in an Australian population-based birth cohort. *Child Abuse & Neglect, 64*, 47-60. doi:10.1016/j.chiabu.2016.12.002
- Dongen, S. van., Naber, P. & Haan, P. van. (2017). *Zelfregie van jongeren in de preventieve jeugdzorg: Literatuurverkenning & raadpleging van jongeren.* Amsterdam: KeTJA
- Ferguson, H. (2014). What social workers do in performing child protection work: Evidence from research into face-to-face practice. *Child & Family Social Work, 21*, 283-294.
doi:10.1111/cfs.12142
- Ferguson, H. (2016). How children become invisible in child protection work: Findings from research in day-to-day social work practice. *The British Journal of Social Work, 47*, 1007-1023. doi:10.1093/bjsw/bcw065
- Forrester, D., Kershaw, S., Moss, H., & Hughes, L. (2007). Communication skills in child protection: How do social workers talk to parents? *Child & Family Social Work, 13*, 41-51. doi:10.1111/j.1365-2206.2007.00513.x
- Friele, R. D., Bruning, M. R., Bastiaanssen, I. L. W., Boer, R. D., Bucx, A. J. E. H., Groot, J. F. de, ... & Hageraats, R. (2018). *Eerste evaluatie Jeugdwet: Na de transitie nu de transformatie.* Verkregen van
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/01/30/rapport-eerste-evaluatie-jeugdwet>

DE JEUGDBESCHERMING DICHTERBIJ GEZINNEN ORGANISEREN

- Geeraets, M., & Leeuwen, H. van. (2019). Evidencebased jeugdhulp. *Kind & Adolescent Praktijk*, 18, 39-39. doi:10.1007%2Fs12454-019-0006-0
- Genugten, M. van., Kruijff, J. de., Zwaan, P., & Thiel, S. van. (2017). *Samen werken aan effectieve regionale samenwerking*. Verkregen van <https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/179702/179702pub.pdf>
- Hesjedal, E., Hetland, H., Iversen, A. C., & Manger, T. (2015). Interprofessional collaboration as a means of including children at risk: An analysis of Norwegian educational policy documents. *International Journal of Inclusive Education*, 19, 1280-1293. doi:10.1080/13603116.2015.1057241
- Hilverdink, P., de Jong, A., & Vink, C. (2018). Kwetsbaar, 18 jaar en dan? Verkregen van <https://www.nji.nl/nl/Producten-en-diensten/Publicaties/NJi-Publicaties/Kwetsbaar,-18-jaar-en-dan>
- Hood, R., Gillespie, J., & Davies, J. (2016). A conceptual review of interprofessional expertise in child safeguarding. *Journal of Interprofessional Care*, 30, 493-498. Doi:10.3109/13561820.2016.1173656
- Houwelingen, P. van (2016). Ondertussen bij de burens. In A. J. Kruijter, F. Bredewold, & M. Ham (Eds.), *Hoe de verzorgingsstaat verbouwd wordt* (pp. 86-101). Verkregen van https://www.researchgate.net/publication/304252259_Ondertussen_bij_de_burens
- IGJ. (2019). *Samen werken aan veiligheid in Rotterdam: Een onderzoek bij JBRR, Enver en de wijkteams*. Verkregen van <https://www.igj.nl/zorgsectoren/jeugd/documenten/rapporten/2019/04/16/samen-werken-aan-veiligheid-in-rotterdam-een-onderzoek-bij-jbrr-enver-en-de-wijkteams>
- Infurna, M. R., Reichl, C., Parzer, P., Schimmenti, A., Bifulco, A., & Kaess, M. (2016). Associations between depression and specific childhood experiences of abuse and neglect: A meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 190, 47-55. doi:10.1016/j.jad.2015.09.006
- Jeugd Foodvalley. (08-2018). Transformatieplan. Verkregen van <https://jeugdfv.nl/nieuws/>
- Jeugd Foodvalley. (12-2018). Intentieverklaring tot samenwerking. Pilot Jeugdbescherming Dichterbij. Vertrouwelijk document
- Katz, I. & Hetherington, R. (2006). Co-operating and communicating: A European perspective on integrating services for children. *Child Abuse Review*, 15, 429-439. doi:10.1002/car.965
- Kortleven, W. J., Lala, S., & Lotfi, Y. (2018). Interprofessional teamwork in decentralized child welfare in The Netherlands: A comparison between the cities of Amsterdam and

- Utrecht. *Journal of Interprofessional Care*, 33, 116-119.
doi:10.1080/13561820.2018.1513463
- LOC. (z.d.). ‘Waarde-volle zorg’ is ook nog JONG! Verkregen van
<https://loc.nl/netwerken/publicaties-loc/publicaties/waarde-volle-zorg-is-ook-nog-jong?context=tag-jh>
- López López, M., Bouma, H., Knorth, E. J. & Grietens, H. (2018). The Dutch child protection system: Historical overview and recent transformations. In L. Merkel-Holguin, J. D. Fluke, & R. D. Krugman (Eds.) *National Systems of Child Protection* (pp. 173-192). Cham (ZG), Switzerland: Springer International Publishing AG. doi:10.1007/978-3-319-93348-1
- Maguire-Jack, K., & Negash, T. (2016). Parenting stress and child maltreatment: The buffering effect of social neighborhood social service availability and accessibility. *Children and Youth Services Review*, 60, 27-33. doi:10.1016/j.childyouth.2015.11.016
- Marek, L. I., Brock, D-J. P., & Savla, J. (2014). Evaluating collaboration for effectiveness: Conceptualization and measurement. *American Journal of Evaluation*, 36, 67-85. doi:10.1177/1098214014531068
- Meijers, J., & Stam, L. E. (2019). Literatuuronderzoek Jeugdbescherming. Vertrouwelijk document
- Meng, X., Fleury, M-J., Xiang, Y-T., Li, M., & D’Arcy, C. (2018). Resilience and protective factors among people with a history of child maltreatment: A systematic review. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 53, 453-475. doi:10.1007/s00127-018-1485-2
- Montfoort, A. van., Verhagen, A., Sondorp, E., & Torregrosa, L. (2018). *Samenwerking en doorlooptijden in de jeugdbeschermingsketen: Onderzoeksrapport midden- en west-Brabant*. Verkregen van <https://www.vanmontfoort.nl/wp-content/uploads/2018/03/onderzoeksrapport-jeugdbeschermingsketen.pdf>
- Mulder, T. M., Kuiper, K. C., Put, C. E. van der., Stams, G-J. J. M., & Assink, M. (2018). Risk factors for child neglect: A meta-analytic review. *Child Abuse & Neglect*, 77, 198-210. doi:10.1016/j.chiabu.2018.01.006
- O’Carroll, V., McSwiggan, L., & Campbell, M. (2018). Practice educators’ attitudes and perspectives of interprofessional collaboration and interprofessional practice learning for students: A mixed-methods case study. *Journal of Interprofessional Care*, 30, 1-10. doi:10.1080/13561820.2018.1551865

- Phillips, J. D., & Walsh, M. A. (2019). Teaming up in child welfare: The perspective of guardians ad litem on the components of interprofessional collaboration. *Children and Youth Services Review*, 96, 17-26. doi:10.1016/j.chilyouth.2018.11.016
- Rap, S., Verkroost, D., & Bruning, M. (2018). *Kansen en momenten voor participatie in het jeugdhulptraject in de praktijk: Tweede deel van een onderzoek naar de participatie van kinderen in de jeugdhulpverlening*. Verkregen van <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/rechtsgeleerdheid/instituut-voor-privaatrecht/jr-tweede-deel-oz-kansen-en-momenten-voor-participatie-in-het-jeugdhulptraject-2.0.pdf>
- Reekers, S. E., Dijkstra, S., Stams, G. J. J. M., Asscher, J. J., & Creemers, H. E. (2018). Signs of effectiveness of signs of safety? – A pilot study. *Children and Youth Services Review*, 91, 177-184. doi:10.1016/j.chilyouth.2018.06.012
- Rheingold, A. A., Zajac, K., Chapman, J. E., Patton, M., Arellano, M. de., Saunders, B., & Kilpatrick, D. (2015). Child sexual abuse prevention training for childcare professionals: An independent multi-site randomized controlled trial of Stewards of Children. *Prevention Science*, 16, 374-385. doi:10.1007/s11121-014-0499-6
- Rijksoverheid. (2013). *Memorie van toelichting*. Verkregen van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2013/07/01/memorie-van-toelichting-bij-de-jeugdwet>
- Rijksoverheid. (01-04-2018). *Actieprogramma Zorg voor de jeugd*. Verkregen van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/04/01/actieprogramma-zorg-voor-de-jeugd>
- RMO. (2012). *Ontzorgen en Normaliseren. Naar een sterke eerstelijns jeugd- en gezinszorg*. Den Haag: RMO
- Rooijen, K. van., Bartelink, C., & Berg, T. (2013). Risicofactoren en beschermende factoren voor kindermishandeling. *NJI*. Verkregen van <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Risicofactoren-kindermishandeling.pdf>
- Sachs-Ericsson, N. J., Stanley, I. H., Sheffler, J. L., Selby, E., & Joiner, T. E. (2017). Non-violent and violent forms of childhood abuse in the prediction of suicide attempts: Direct or indirect effects through psychiatric disorders? *Journal of Affective Disorders*, 215, 15-22. doi:10.1016/j.jad.2017.03.030
- Smithson, R., & Gibson, M. (2016). Less than human: A qualitative study into the experience of parents involved in the child protection system. *Child & Family Social Work*, 22, 565-574. doi:10.1111/cfs.12270

DE JEUGDBESCHERMING DICHTERBIJ GEZINNEN ORGANISEREN

- Spatz Widom, C., Czaja, S. J., & DuMont, K. A. (2015). Intergenerational transmission of child abuse and neglect: Real or detection bias? *Science*, *347*, 1480-1485.
doi:10.1126/science.1259917
- Speetjens, P., Thielen, F., ten Have, M., Graaf, R. de., & Smit, F. (2016). Kindermishandeling: Economische gevolgen op lange termijn. *Tijdschrift voor Psychiatrie*, *58*, 706-711. Verkregen van https://www.escap.eu/bestanden/Research/Child%20abuse/artikel_speetjens_2016.pdf
- Todahl, J. L., Brown, T., Barkhurst, P., Maxey, V., & Simone, A. (2019). Pathways to child abuse prevention: Seeking and embedding public opinion. *Journal of Interpersonal Violence*. Advance online publication. doi:10.1177/0886260519845714
- Vachon, D. D., Krueger, R. F., Rogosch, F. E., & Cicchetti, D. (2015). Assessment of the harmful psychiatric and behavioral effects of different forms of child maltreatment. *JAMA Psychiatry*, *72*, 1135-1142. doi:10.1001/jamapsychiatry.2015.1792
- Verheijden, E., & Lange, M. de (2016). Wat werkt bij integrale jeugdhulp? *NJI*. Verkregen van <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Wat-werkt-publicatie/Wat-werkt-integrale-jeugdhulp.pdf>
- Vink, C. (2012). Transitie op zn Deens: Veranderen kost tijd maar loont. Verkregen van <https://www.nji.nl/nl/Over-het-Nederlands-Jeugdinstituut/Transitie-op-zn-Deens-veranderen-kost-tijd-maar-loont>
- Vink, C., & Wijnen, B. (2014). *Deense inspiratie voor de transitie en transformatie van jeugdhulp en passend onderwijs in Nederland*. Verkregen van <https://www.nji.nl/nl/Publicaties-Deense-inspiratie-voor-de-transitie-en-transformatie-van-jeugdhulp-en-passend-onderwijs-in-Nederland>
- VNG. (z.d.). Foodvalley/Gelders deel (Jeugdbeschermingstafel). Verkregen van <https://vng.nl/onderwerpenindex/jeugd/jeugdbescherming-en-jeugdreclassering/foodvalley-gelders-deel-jeugdbeschermingstafel>
- Waar Staat je Gemeente. (2019). Verkregen van <https://www.waarstaatjegemeente.nl/>
- Vries, L. de., Allessie, B., Kamphuis, M., Klein Ikkink, A. J., Lo Fo Wong, S., Russel, I. M. B., ... Vriezen, J. A. (2016). Landelijke eerstelijns samenwerkingsafpraak kindermishandeling (eerste herziening). *Huisarts en Wetenschap*, *59*, 425-436.
doi:10.1007/s12445-016-0256-0
- Weijers, I. (2018). *Children and the law in the Netherlands: A comparative introduction*. Den Haag: Eleven International Publishing

DE JEUGDBESCHERMING DICHTERBIJ GEZINNEN ORGANISEREN

Welbourne, P., & Dixon, J. (2015). Child protection and welfare: Cultures, policies, and practices. *European Journal of Social Work, 19*, 827-840.

doi:10.1080/13691457.2015.1084273

Wessels, M. G. (2015). Bottom-up approaches to strengthening child protection systems: Placing children, families and communities at the center. *Child Abuse & Neglect, 43*, 8-21. doi:10.1016/j.chiabu.2015.04.006

Wet JW art. 1.1. (2014, 14 03). Verkregen op 13-02-2019, van

https://wetten.overheid.nl/BWBR0034925/2019-02-01/#Hoofdstuk1_Artikel1.1

Wet JW art 2.1. (2019, 02 04). Verkregen op 10-6-19 van

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0034925/2019-04-02#Hoofdstuk2>

Wijnen, B. (2014). Passend onderwijs en jeugdhulp: Het kan simpeler! Verkregen van

<https://www.nji.nl/nl/Over-het-Nederlands-Jeugdinstituut/Blogs-Passend-onderwijs-en-jeugdhulp-het-kan-simpeler>

Winter, de. M. (2011). *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding*. Amsterdam: SWP

Winter, de. M. (2012). *Socialization and civil society. How parents, teachers and others could foster a democratic way of life*. Rotterdam: Sense Publishers

Bijlage A.

Topiclijst Interviews Professionals

Introductie

- Voorstellen
- Doel onderzoek
- Informed consent
- Opnemen
- Schaalvragen
- Functie en taken

Taken en verantwoordelijkheden

- In hoeverre ziet u overlap in uw taken met die van andere organisaties binnen de keten?
- Hoe is de regie in de jeugdbeschermingsketen geregeld?
  - Wie wat waar hoe
  - 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur
  - Hoofdpersoon
- Hoe ziet u de rol van andere organisaties in de keten?
- Hoe gaan de overdrachtsmomenten tussen uw organisatie en de vorige/volgende? (opschalen en afschalen)
  - Proces van overdracht (Stappen, handelingen & documenten/rapportage)
  - Gronden van doorverwijzing en wie beslist
  - Knelpunten en succesvolle aspecten
  - Hoe voorkomen van opschalen?
  - Wachtlijsten
- Nazorg
  - Moment en contactpersoon van afsluiting proces
  - Vervolg
  - Wat na afwijzing verlenging ots
  - Hulp na afsluiting
  - Overgang 18 jaar

Samenwerking in de keten

- Hoe ervaart u de samenwerking tussen organisaties en gemeenten?
  - Communicatie
  - Succesvolle aspecten
  - Knelpunten
  - Verbeterpunten
- Communicatie tussen cliënt en professionals
- Betrokkenheid van ouders, kinderen, school en omgeving
  - Familienetwerkberaden
- Domeinoverstijgend werken: huisvesting, schulden, (zie figuur 1)
- Uitgaan eigen kracht: hoe in de praktijk

Praktijkverhalen

- Kunt u een casus samenvatten die soepel verliep: wat ging daar goed?
  - Welke factoren dragen bij aan het succes?
- Kunt u een casus beschrijven die niet soepel verliep: wat ging daar mis?

DE JEUGDBESCHERMING DICHTERBIJ GEZINNEN ORGANISEREN

- Als u de jeugdbescherming zou kunnen veranderen, welke wensen/visie zou u dan hebben; wat moet er anders? (Mag out of the box! Hebben ze het over het kind of het hele gezin = pedagogische visie)

Risicotaxatie

- Hoe wordt risicotaxatie bij uw organisatie gedaan en bij andere partners in de keten?
  - Welke instrumenten?
  - Methodieken om kindermishandeling te voorkomen?
- Welke risico- en beschermende factoren spelen een rol in de aanpak van de jeugdbescherming en in hoeverre wordt hier rekening mee gehouden?
  - Beschermend: familie, zelfbeeld, flexibiliteit, buurt, vertrouwen, sociale controle
  - Risico: laag ses, verslaving, geweld, scheiding, verhuizing

Knelpunten huidig systeem

- Soorten knelpunten
- Voor wie zijn deze knelpunten een probleem?
- Verklaringen voor de knelpunten
- Gevolgen van de knelpunten
  - Binnen de organisatie
  - Binnen het ketenproces (samenwerkingsrelatie)
  - Voor de cliënten
- Overige frustraties

Jeugdbescherming dichterbij: *Doel is te komen tot een logische, organisatorische eenheid van jeugdbeschermingsfuncties in verbinding met de lokale teams van de gemeente. Het vergroten van de verantwoordelijkheden, taken en professionaliteit van de gemeenten.*

- Mening professionals
  - Wat moet er veranderen om het dichterbij het gezin te krijgen?
- Risico's van jeugdbescherming dichterbij
- Oplossingen
  - Inbreng ouders en kind (eigen regie)
  - Preventie/snelle signalering problematiek
- Benodigdheden
  - Kennis en vaardigheden

Wensen en kansen voor verbetering

- Eerder zei u dit, aanvulling op wensen en kansen?
- Samenvatting knelpunten
  - Mening oplossingen voor knelpunten
- Korte vs. Lange termijn oplossingen
- Kansen vanuit huidig systeem
- Hoe zie jij jezelf vanuit jouw positie in de toekomst werken?
  - Welke veranderingen?
  - Welke stappen moeten er genomen worden om dit beeld te bereiken?
- Ideaal model jeugdbescherming

Modellen buitenland

- Voorkennis?

DE JEUGDBESCHERMING DICHTERBIJ GEZINNEN ORGANISEREN

- Voorbeelden buitenland (plaatjes voorleggen en welk systeem denkt u dat het beste zal zijn in Nederland, wat is daar goed aan en wat mist er nog?)
Succesvolle aspecten uit de literatuur:
  - Langdurige betrokkenheid professionals (Denemarken en Noorwegen)
  - Lichtere hulp bij scholen, opvang en gezondheidscentra (Engeland, Denemarken en Noorwegen)
  - Betere samenwerking tussen (passend) onderwijs en jeugdhulp (Denemarken en Noorwegen)
  - Nazorg (Denemarken)
  - Mogelijkheid doorlopen van maatregelen en begeleiding tot 23 levensjaar (Noorwegen)
  - Ouders en kinderen zelf hulp laten kiezen (Duitsland)
  - Aantal betrokken partijen verminderen
- Wat sluit het beste bij Nederland aan? Wat is het best toepasbaar?
- Wat kunnen we in Nederland gebruiken?

Bijlage B.

Topiclijst Interviews Ervaringsdeskundigen

- Introductie
- Mening hulp
- Hoeveel hulpverleners
- Hoeveel instellingen
- Hoelang proces
- Duidelijk wie wat kwam doen
- Bereikbaarheid hulpverleners
- Begrip van het proces
- Gehoord voelen
- Beste ondersteuning
- Opbrengst/resultaat hulp
- Opbrengst/resultaat gedwongen maatregel
- Mening maatregel
- Wat kon beter